

Project politiek en samenleving

De rol van de raad in de regionale energiestrategie

Gemaakt door:
Jelmer Oevering, Jesse Prins & Harald Turkstra
NHL Stenden
BSK2B

Inleiding:	2
Aanleiding:	2
Hoofdvraag:	2
De case study van drie gemeenten	3
Deelvragen:	3
Probleemstelling:	4
Adviesvraag:	4
Plan van aanpak	4
Probleemanalyse:	6
6-W Analyse	7
Actoranalyse	8
Beleidscontext	9
Energiestrategie gemeente Leeuwarden	9
Energietransitie gemeente Harlingen	9
Energiestrategie gemeente Tytsjerksteradiel	10
Juridische wetten	10
Omgevingswet	10
Klimaatwet	11
Milieuwetgeving	11
Subsidieregelingen	11
Elektriciteitswet	13
Warmtewet	13
Gemeentelijke- en provinciale verordeningen	14
Gemeentewet	14
Theoretische kader	15
Begripsafbakening	15
Literatuur	15
De RES Fryslân 1.0	15
Voortgangsrapportage RES 1.0 Fryslân	16
Literatuurlijst	17
Bijlagen	20

Inleiding:

Als studenten Bestuurskunde/Overheidsmanagement aan de NHL Stenden, zijn we enthousiast om een project te starten in opdracht van de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden. Dit project staat in het teken van het onderzoeken van de rol van gemeenteraadsleden in de regionale energiestrategie, een onderwerp dat ons diepgaand fascineert. Terwijl Nederland zich inzet om klimaatdoelen te bereiken, is de regionale energiestrategie een cruciaal element in dit streven. Gemeenteraadsleden spelen ongetwijfeld een rol in dit proces, maar de exacte aard en omvang van hun bijdrage is iets wat we hopen te ontrafelen en begrijpen middels dit project.

Aanleiding:

De energietransitie vormt momenteel een van de grootste uitdagingen van onze tijd. Het behalen van klimaatdoelstellingen vereist een fundamentele herziening van de manier waarop we energie opwekken en benutten. In Nederland wordt deze transformatie vormgegeven door middel van regionale energiestrategieën, waarbij diverse belanghebbenden samenwerken om duurzame energieprojecten te verwezenlijken.

In dit complexe proces nemen gemeenteraadsleden een sleutelpositie in. Als vertegenwoordigers van de lokale gemeenschap dragen zij de verantwoordelijkheid om de belangen van hun kiezers te behartigen. Maar hoe vertaalt zich dit in de context van de regionale energiestrategie? Wat behelst hun rol hierin, en hoe kunnen zij deze het meest effectief vervullen?

Deze vragen vormen de kern van ons onderzoek. Als studenten Bestuurskunde/Overheidsmanagement aan de NHL Stenden hebben we besloten om deze vragen te onderzoeken in ons project voor de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden. We hopen dat ons onderzoek zal bijdragen aan een dieper inzicht in de rol van gemeenteraadsleden in de energietransitie en zal helpen om hun betrokkenheid en effectiviteit te versterken.

Hoofdvraag:

Wat is de rol van gemeenteraadsleden bij de RES, kijkend naar mogelijke rollen en reeds ingenomen rollen door de raadsleden?

Met deze hoofdvraag willen we de rol van de gemeenteraadsleden in de RES verduidelijken en een mogelijk advies geven. De centraal staande rollen van de gemeenteraadsleden betreffen: vertegenwoordigen, kaderstellend en controlerend. Dit onderzoek wil dit ten eerste aanpakken, door te kijken naar wat de raadsleden wettelijk kunnen betekenen in de RES. Ten tweede kijken we naar wat de raadsleden bezitten, wat betreft kennis over de RES en of dit invloed op hun positie heeft en of sommige rollen die ze innemen met elkaar botsen. Als laatste kijken we hoe de raadsleden al om zijn gegaan met de RES in drie verschillende gemeenten om een voorbeeld te kunnen stellen en de effectiviteit van deze borging van de RES vast te kunnen stellen.

De case study van drie gemeenten

Wij hebben de drie gemeenten gekozen die wij willen bestuderen in de case study. Voor een case study is gekozen, omdat volgens ons, deze hoofdvraag het beste kan worden beantwoord door het bestuderen van wat er in de realiteit speelt omtrent dit onderwerp.

De gekozen gemeenten omvatten: Gemeente Leeuwarden, Gemeente Tytsjerksteradiel en Gemeente Harlingen. Wij hebben specifiek voor deze gemeenten gekozen, omdat we drie verschillende gemeenten wilden onderzoeken die zich in dezelfde RES-regio bevonden.

Wij hebben als RES-regio gekozen voor regio Fryslân. Deze keuze hebben wij gemaakt, omdat wij zelf woonachtig zijn in deze regio en enige contacten binnen deze regio hebben die dit onderzoek vergemakkelijken. Regio Fryslân is bovendien een interessante regio met veel verschillende gebieden die, los van elkaar, anders kunnen omgaan met de RES.

Wij wilden drie gemeenten uitkiezen binnen deze regio die erg van elkaar verschillen. Zo wilden we een grote gemeente met veel inwoners, een middelgrote gemeente met een hoofdzakelijk dorpsgemeenschap en wij wilden een kustgemeente met een haven. Op deze criteria zijn we voor, de grote gemeente met veel inwoners, gevallen voor de gemeente Leeuwarden. Voor de middelgrote gemeente met een hoofdzakelijk dorpsgemeenschap zijn we gevallen voor gemeente Tytsjerksteradiel. Deze keuze heeft er onder andere mee te maken dat deze in gemeente al eerder geëxperimenteerd wordt met milieuvriendelijke projecten, zoals 'Aardgasvrij Garyp'. Dit maakt het interessant om te bekijken welke invulling de gemeente aan de RES geeft. Als kustgemeente met een haven is de keuze op Harlingen gevallen. Als kustgemeente kan je namelijk meer mogelijkheden hebben met energie alternatieven door gebruik van de zee te maken. Harlingen is ook een relatief kleine gemeente, waardoor het smakenpalet van gemeenten nu met Harlingen een grote, middelgrote en kleine gemeente heeft.

Deelvragen:

Wat kunnen gemeenteraadsleden juridisch met de RES?

- welke wetten zijn specifiek toepasbaar voor de gemeenteraad met de RES
- Welke positie(funcie) kan de gemeenteraad hierin innemen?

Wat voor kennis ligt bij de gemeenteraadsleden en welke rollen botsen met elkaar?

- Wat weten raadsleden over de RES?
- Zou een verrijking van kennis voor raadsleden hun positie doen versterken?
- Welke rollen/taken van de raadsleden botsen weleens(kaderstellend/vertegenwoordigend)

Hoe is de RES geborgd in de 3 gemeenten?

- Wat is er wettelijk vastgelegd?
- wat heeft de raad hierin betekend?
- Betekent de borging effectiviteit?

Probleemstelling:

Hoe kan de effectieve uitvoering van de rol van de gemeenteraad in de regionale energietransitie worden gewaarborgd, rekening houdend met de diverse uitdagingen en verwachtingen van de lokale gemeenschap en de noodzaak om duurzame energiedoelen te bereiken

1. Probleemstelling: De rol van de gemeenteraad in de regionale energietransitie.
2. Doelstelling: De positie van de rol van de raad bij de RES verhelderen.

Adviesvraag:

"Hoe kunnen de gemeenteraden van de drie onderzochte gemeenten hun rol in de regionale energiestrategie bepalen, rekening houdend met de inwoners en belanghebbenden in elk van deze gemeenten?"

Het advies zal zich richten op onze bevindingen en aanbevelingen die wij willen verkrijgen door een casestudy te doen in de gemeenten Harlingen, Leeuwarden en Tytsjerksteradiel. Het doel is om met deze verkregen informatie raadsleden een helder beeld te kunnen verschaffen waar ze wettelijk staan en hoe raadsleden dit in drie verschillende gemeenten hebben geborgd. Met dit advies hopen we raadsleden mee te kunnen geven wat voor positie zij kunnen innemen in de RES

Plan van aanpak

Om te kunnen voldoen aan de doelstelling van dit project hebben we het volgende plan opgezet:

Wat is de rol van gemeenteraadsleden bij de RES, kijkend naar mogelijke rollen en reeds ingenomen rollen door de raadsleden? (Hoofdvraag)	
Literatuuronderzoek	-De hoofdvraag geeft aan dat de de rol van raadsleden bij de RES willen verhelderen door te kijken naar het wettelijk kader(mogelijke rollen), Borging van de RES in andere gemeenten(reeds ingenomen rollen)
Wat kunnen gemeenteraadsleden juridisch met de RES? <ul style="list-style-type: none">• welke wetten zijn specifiek toepasbaar voor de gemeenteraad met de RES• Welke positie(functie) kan de gemeenteraad hierin innemen?	-We willen vaststellen wat raadsleden wettelijk kunnen betekenen in de RES. Dit gaan we doen door middel van een literatuuronderzoek, waarin we verschillende wetten induiken.
Case study	
Enquete	
Wat voor kennis ligt bij de gemeenteraadsleden en welke rollen botsen met elkaar? <ul style="list-style-type: none">• Wat weten raadsleden over de RES?• Zou een verrijking van kennis voor raadsleden hun positie doen versterken?• Welke rollen/taken van de raadsleden botsen weleens(kaderstellend/vertegenwoordigend)	-We willen graag achterhalen wat voor kennis er bij de raadsleden ligt en welke rollen die ze hebben met elkaar kunnen botsen. Dit gebeurt door middel van een case study, waarin we raadsleden van de drie uitgekozen gemeenten gaan enquêteren.
Interview	
Hoe is de RES geborgd in de 3 gemeenten? <ul style="list-style-type: none">• Wat is er wettelijk vastgelegd?• wat heeft de raad hierin betekent?• Betekent de borging effectiviteit?	-We willen een voorbeeld kunnen stellen aan raadsleden en de effectiviteit van borging van de RES te kunnen vaststellen. Dit willen we doen door middel van een case study van de drie uitgekozen gemeenten, waarin we in dit deel griffies/ambtenaren gaan interviewen.
Conclusie	
Advies Raadsleden	-We willen dit onderzoek afsluiten met een conclusie en geformuleerd advies aan gemeenteraadsleden voor omgang met de RES.

Probleemanalyse:

Onze probleemanalyse is als volgt: De gemeenteraden van Harlingen, Leeuwarden en Tytsjerksteradiel staan voor een moeilijke taak met betrekking tot de regionale energiestrategie. Het realiseren van de regionale energiestrategie in deze gemeente wordt gecompliceerd door verschillende factoren, waardoor de rol van de gemeenteraden in de regionale energiestrategie niet duidelijk is.

De complexiteit van de regionale energiestrategie (Res 1.0):

De regionale energiestrategie omvat veranderingen in de energieproductie in de verschillende gemeenten. Het proces vereist uitgebreide kennis van nieuwe energiebronnen, technologieën en beleidsmaatregelen die kunnen worden toegepast, zowel onder gemeenteraadsleden, burgemeesters, ambtenaren als inwoners. Helaas beschikt niet iedereen over voldoende expertise, wat tot problemen kan leiden.

Diverse belanghebbenden en actoren:

In de regionale energiestrategie zijn tal veel belanghebbenden en actoren betrokken, waaronder energiebedrijven, overheidsinstanties, milieuorganisaties, bedrijven en lokale inwoners. Het coördineren van al deze partijen kan een uitdaging vormen voor de gemeenteraad.

Bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de gemeenteraad:

Het is belangrijk om de specifieke rollen en verantwoordelijkheden van de gemeenteraad in de regionale energiestrategie te begrijpen en af te bakenen. Dit omvat wetgevende en beleidsmatige aspecten, maar ook het beheer van financiële middelen en de samenwerking met andere overheden, zoals omliggende gemeenten, de provincie en het waterschap.

Invloed van lokale gemeenschappen:

Lokale gemeenschappen hebben verschillende belangen en verwachtingen met betrekking tot de regionale energiestrategie. Het hebben van burgerparticipatie bij de besluitvorming van dit ingewikkelde proces is belangrijk, maar het kan ook leiden tot conflicten en spanningen als hun perspectieven en behoeften niet worden meegenomen in de definitieve besluitvorming.

Uitdagingen en obstakels:

De gemeenteraad wordt geconfronteerd met verschillende uitdagingen, obstakels en een beperkte dossierkennis bij het realiseren van de regionale energiestrategie in hun gemeente. Denk hierbij aan de volgende beperkingen:

financiële middelen - de gemeente heeft niet oneindig geld om plannen voor de regionale energiestrategie te realiseren en de vraag is hoeveel geld de gemeente van de provincie kan krijgen en of de regionale energiestrategie dan in financiële verhouding loont.

technologische uitdagingen - Technologie vernieuwt snel, dus de vraag bij de realisatie van de regionale energiestrategie is hoe lang de levensduur van de technologie is voor de regionale energiestrategie. Daarnaast speelt er ook nog een probleem in cyberveiligheid. Als bijvoorbeeld een zonne-/windmolenpark wordt gehackt, wat zal dan de impact hiervan zijn op huishoudens?

weerstand van belanghebbenden en politieke tegenstand - Een groot probleem dat ook kan ontstaan is het NIMBY-effect bij de realisatie van de regionale energiestrategie. Veel mensen willen wel groene energie, maar een zonne-/windmolenpark of kerncentrale moet zo ver mogelijk bij hen vandaan. Daarnaast heb je ook nog politieke partijen die klimaat sceptisch zijn en zich dus verzetten tegen regionale energiestrategie initiatieven.

Deze problemen benadrukken de noodzaak van een grondige analyse en strategische aanpak om de rol van de gemeenteraad in de regionale energiestrategie te begrijpen en te bepalen waar zij wel en niet invloed op hebben. Het advies dat wij willen brengen moet voortkomen uit een casestudy binnen drie gemeenten en moet gericht zijn op het aanpakken van deze problemen en het bieden van concrete oplossingen om de rol van de gemeenteraad te bepalen bij het maken van beleid voor de energiestrategie op lokaal niveau.

6-W Analyse

1. Wie zijn verantwoordelijk voor de rol van de gemeenteraad in de regionale energietransitie?

De gemeenteraadsleden. Als gekozen volksvertegenwoordigers zijn zij aangewezen om namens de burgers van de desbetreffende gemeente politieke besluiten te nemen. Voor de genomen politieke besluiten zijn de gemeenteraadsleden aansprakelijk en dus ook verantwoordelijk.

2. Wat houdt de rol van de gemeenteraad in de regionale energietransitie in?

De rol omvat de drie kerntaken van de gemeenteraad: Kaderstellend, controlerend en vertegenwoordigend. De gemeenteraad dient de met de kaderstellende rol te bepalen binnen welke grenzen het dagelijks bestuur van de gemeente beleid mag voeren op de RES. De controlerende taak van de gemeenteraad houdt in dat de raad nauwlettend controle houdt op het dagelijks bestuur (college van B&W) om hen binnen de gestelde kaders van bestuur te houden. De vertegenwoordigende rol van de gemeenteraad houdt in dat de gemeenteraad namens de kiezer de wil van het volk vertegenwoordigt, namelijk dat de gemeenteraad kaders stelt die de wil van het volk representeert.

3. Wanneer begon de gemeenteraad met het aannemen van maatregelen met betrekking tot de regionale energietransitie?

De timing varieert per gemeente, maar de betrokkenheid van gemeenteraden bij energietransitie begon vaak in het afgelopen decennium als reactie op klimaatverandering en de behoefte aan duurzamere energiebronnen.

4. Waarom heeft de gemeenteraad besloten om een rol te spelen in de regionale energietransitie?

De raad is hieraan min of meer verplicht, doordat er vanuit landelijk besluit de RES op touw is gezet, waardoor het aan de regio's is om eigen invulling te geven aan de energietransitie naar landelijk opgestelde hoofdlijnen. De raad is dus voor hun gemeente verplicht om invulling te geven aan de energietransitie door de RES.

5. Waar vindt de regionale energietransitie plaats in het rechtsgebied van de gemeenteraad?

De regionale energietransitie vindt plaats binnen het grondgebied van de gemeente, inclusief steden, dorpen en omliggende gebieden.

6. Hoe gaat de gemeenteraad om met de uitdagingen en kansen in verband met de regionale energietransitie?

[De rol van de gemeente in de energietransitie | Raadsinformatie Venray](#)

Actoranalyse

Om duidelijkheid voor de rol van de gemeenteraad in de energietransitie te verkrijgen, is het belangrijk te weten welke actoren, welke invloed uitoefenen. Hiervoor gebruiken we het model van de ringen van invloed en maken we gebruik van een stakeholderanalyse. In het model van ringen is goed af te lezen welke invloed per actor er wordt uitgeoefend op het onderwerp en in de stakeholderanalyse wordt vervolgens weergegeven wat het belang, de invloed en mening is van de actor. (Dienst Publiek en Communicatie, n.d.) (Schuurmans, 2016)

Gemeenteraad

De gemeenteraad heeft in de gemeente, als het gaat om beleidsvorming, een kaderstellende rol. De gemeenteraad stelt kaders op, waaraan het gevoerde beleid van het college van B&W moet voldoen. Dit is dus een beslissende rol van de gemeenteraad.

College B&W

Het college van B&W heeft een uitvoerende rol. Zij dient, binnen de gestelde kaders van de raad, het dagelijks bestuur en beleid uit te voeren. Deze uitvoerende rol kan echter ook invloed hebben op de beslissende rol, zo heeft het dagelijks bestuur doorgaans veel meer

kennis over de gang van zaken in de gemeente en kan hun visie bij de gemeenteraad aankaarten. De reguliere taak van het college blijft echter het dagelijks bestuur van een gemeente, wat binnen de gestelde kaders van de raad moet blijven.

Burgers

De burgers hebben een beïnvloedende rol. De gemeenteraad zit op zijn positie om de wil van de burgers te vertegenwoordigen. Door die vertegenwoordigende rol heeft de mening van de burgers een grote invloed op de raadsleden. De gemeenteraadsleden kunnen namelijk moeilijk beslissingen maken die niet in lijn zijn met hun kiezers, zo vermageret het draagvlak en achterban van de raadsleden. Op die manier speelt de wil van de burgers een grote beïnvloedende rol.

De provincie

De provincie heeft een beïnvloede rol. Het RES document is opgesteld vanuit de provincie en daarin staan doelen gesteld die gehaald moeten worden. Zij bepalen dus mee aan beleid. Echter, is het wel aan de gemeente zelf hoe ze dit beleid implementeren, maar de kern blijft dat de provincie doelen heeft gesteld die de rode draad voor de RES volgen.

Lokale bedrijven

Lokale bedrijven hebben een meewerkende rol. Ze kunnen worden aangestuurd voor het bouwen en exploiteren van zonnepanelen en windturbines en hebben tevens ook de arbeidskrachten.

Milieuorganisaties

Milieuorganisaties hebben een meedenkende rol. De expertise waar zij over beschikken kan ertoe leiden dat zij gerichtere aanbevelingen kunnen doen voor energiemaatregelen om de doelstellingen van de RES te behalen. Ze hebben weliswaar geen beslissende stem in hoe de RES plaats moet vinden, maar hebben wel veel ervaring omtrent ecologische problemen.

Energieleveranciers

Energieleveranciers hebben een meewetende rol. Energieleveranciers worden geïnformeerd over hoe de plannen vorm worden gegeven en dit stelt hun in staat op hun eigen bedrijfsstrategie af te stemmen op de doelstellingen in de gemeente

Beleidscontext

Energiestrategie gemeente Leeuwarden

De gemeente Leeuwarden heeft een energieagenda opgesteld, waarin ze hun doel verwoorden, het reduceren van CO₂- uitstoot tot 49%, met het plan om dat doel te bereiken. Deze agenda beschrijft wat de gemeente gaat doen de komende 4 jaar vanaf 2021 om hun klimaatdoelen te bereiken.
(Gem. Leeuwarden, 2021)

[Leeuwarder Energieagenda](#)

Energietransitie gemeente Harlingen

De gemeente Harlingen ziet zichzelf in de regionale energietransitie als “slimme volger”. Een uitgebreide nota ontbreekt echter. De gemeente ziet meer in een beknopt document met daarin uitgangswaarden, kernwaarden en randvoorwaarden. Het onderstaande document geeft in het kort aan waar de gemeente heen wil met de energietransitie en hoe de gemeente dit gaat doen en bekostigen.

(Gem. Harlingen, 2021)

[Aan de slag met de energietransitie in de gemeente Harlingen](#)

<https://www.harlingen.nl/flysystem/media/9.0-raadsinformatiebrief-ambitie-regionale-energiestrategie-res-1.0.pdf>

Dit document bevat het plan om gemeente Harlingen van het gas te krijgen. Hierin wordt het doel beschreven met daarbij behorende stappenplan en ook wordt er in beschreven hoe een draagvlak bij de burgers kan worden behouden.

[Aardgasvrij Harlingen](#)

Energiestrategie gemeente Tytsjerksteradiel

Opmerkelijk aan gemeente Tytsjerksteradiel is dat zij het ambtelijk apparaat delen en daardoor vaak een gemeenschappelijke agenda hebben op bepaalde thema's. Beide gemeenten delen dezelfde opbouw van hun duurzaamheidsagenda's. Uiteenlopend zijn projecten die uitsluitend de gemeente zelf aangaan en bijdragen aan de eigen doelstelling die behaald moeten worden. Zo heeft gemeente Tytsjerksteradiel een project lopen, namelijk 'aardgasvrij Garyp'.

De gemeente Tytsjerksteradiel heeft niet, zoals gemeente Leeuwarden, een centrale duurzaamheidsnota over de energietransitie of dergelijke. De gemeente heeft, net zoals gemeente Achtkarspelen, aparte documenten opgesteld met plannen om bij te dragen aan de regionale energietransitie. Hierbij moet men denken aan een warmtevisie (gedeeld met gem. Achtk.) of het project Sinnetafels, waarbij met verschillende partijen onderzocht wordt wat de energiebehoefte is per dorp en hoe dat duurzaam in te vullen is.

(Gem. Tytsjerksteradiel, 2021)

[Energietransitie | Gemeente Tytsjerksteradiel](#)

Juridische wetten

- Omgevingswet
- Klimaatwet
- Milieuwetgeving
- Warmtewet
- Elektriciteitswet
- Subsidieregelingen
- Gemeentelijke en provinciale verordeningen
- Gemeentewet

Omgevingswet

De Omgevingswet, die naar verwachting op 1 januari 2024 in werking treedt (Rijksoverheid, n.d.), zal een cruciale rol spelen bij het plannen en implementeren van regionale energietransitie projecten. Deze wet consolideert tientallen wetten en honderden regels in één nieuwe wet, waardoor het eenvoudiger wordt om ruimtelijke projecten te starten via een enkel digitaal portaal (Rijksoverheid, n.d.) (Rijksoverheid, n.d.). De Omgevingswet kan helpen bij het vertalen van de doelen en ambities van de energietransitie naar gemeentelijk beleid (Rijksoverheid, n.d.).

Klimaatwet

De Nederlandse Klimaatwet stelt nationale klimaatdoelen vast, waaronder een reductie van 49% in broeikasgasemissies tegen 2030 en 95% tegen 2050 in vergelijking met de niveaus van 1990 (Overheid.nl, 2019) (Rijksoverheid, n.d.). Deze doelen vereisen een aanzienlijke verschuiving naar duurzame energiebronnen, wat direct invloed heeft op de regionale energietransitie. De Klimaatwet vormt de basis voor de ontwikkeling van Regionale Energie Strategieën (RES), waarin regio's hun eigen keuzes beschrijven voor de energietransitie (Rijksoverheid, n.d.).

Milieuwetgeving

De Wet milieubeheer is de belangrijkste milieuwet in Nederland (Rijkswaterstaat, n.d.). Deze wet biedt juridische instrumenten om het milieu te beschermen, waaronder aspecten die verband houden met energieproductie en -gebruik. Het zorgt ervoor dat de milieu-impact van energieproductie en -gebruik wordt beheerd, wat essentieel is voor een duurzame energietransitie.

Subsidiereregelingen

Om de doelstellingen van de RES te behalen zijn subsidies erg belangrijk. De RES moet aanzetten tot overgang naar duurzame energieomgang. Om dit te realiseren zal er meer groene energie moeten worden opgewekt en zullen er projecten plaatsvinden om veel gebouwen te verduurzamen om naar een hoger energielabel te werken. Subsidies vormen een integraal onderdeel in deze ontwikkeling naar een duurzamere maatschappij, omdat ze voor de nodige financiële prikkels zorgen die deze projecten nodig hebben. (NL-Eiti, 2020)

Er bestaan veel subsidieregelingen die duurzame projecten stimuleren en deze regelingen worden op vele lagen van de overheid aangeboden. De grootste subsidieverschaffer is het Rijk, deze biedt vanuit verschillende fondsen subsidies aan voor duurzame projecten. De provincies en gemeenten spelen ook een grote rol in het verschaffen van subsidies, wat vaak in de vorm van fondsen gaat. Bij de provinciale en gemeentelijke subsidies worden vaak lokale projecten gestimuleerd, het Rijk verschaft veelal algemene subsidies.

Om beslissingen te maken als gemeenteraad zijnde is het belangrijk om de subsidieregelingen in acht te houden. Als de raad een project wil opstarten of stimuleren is

het belangrijk om te weten of het desbetreffende project ook in aanmerking komt voor een subsidieregeling.

Een subsidieregeling geeft een financiële prikkel aan het project en kan ervoor zorgen dat het project tot slagen komt. Subsidies kunnen voor bepaalde projecten belangrijke financiële levensaders zijn. Met subsidies kan een project veel meer financiële middelen aantrekken die de kwaliteit en de continuïteit ervan kunnen verbeteren.

De raad zal zich bewust moeten zijn van de soorten subsidies die verschaft worden op verschillende niveaus. Dit betreffen subsidies uit het Rijk, provincies, gemeenten zelf en de EU.

Voor de regio Friesland zijn dit enkele voorbeelden van subsidies die de RES kunnen ondersteunen:

1. **SDE++ (Stimulering Duurzame Energieproductie):** Deze landelijke subsidieregeling is gericht op het stimuleren van duurzame energieproductieprojecten, waaronder windenergie, zonne-energie, biomassa en geothermie. Bedrijven en organisaties kunnen subsidie aanvragen voor de productie van duurzame energie. (Rijksoverheid, 2023)
2. **Provinciale subsidies:** De provincie Friesland biedt vaak specifieke subsidies en financiële ondersteuning voor projecten die passen binnen de regionale energietransitie. Deze subsidies kunnen variëren en zijn bedoeld om lokale initiatieven te stimuleren.
3. **Gemeentelijke subsidies:** Gemeenten in Friesland kunnen hun eigen subsidieregelingen hebben voor duurzame energieprojecten en energiebesparende maatregelen. Deze subsidies zijn vaak gericht op inwoners en lokale bedrijven. Dit betreft onder andere vaak subsidieregelingen voor burgers en bedrijven voor de plaatsing van zonnepanelen of overstap van gas naar elektrisch(gasvrij Garyp). (EKG, 2014)
4. **FSFE:** Het doel van het Fûns Skjinne Fryske Enerzjy (FSFE) is om projecten te financieren die zich richten op energiebesparing en/of op een duurzame energieproductie. Denk daarbij bijvoorbeeld aan aardwarmte, zonne-energie, de isolatie van woningen of elektrisch vervoer. (Provinsje Fryslân, 2014)
5. **Waddenfonds:** Het Waddenfonds is een fonds dat projecten financiert die de leefbaarheid en economie in het Waddengebied, waaronder delen van Friesland, verbeteren. Dit kan ook projecten omvatten die gericht zijn op duurzame energie en het verminderen van de CO₂-uitstoot. (Waddenfonds, 2021)
6. **Energiecoöperaties:** In Friesland zijn er verschillende energiecoöperaties actief. Deze coöperaties kunnen toegang hebben tot specifieke subsidies en financieringsmogelijkheden om lokaal opgewekte duurzame energieprojecten te ondersteunen. (Provinsje Fryslân, 2023)
7. **Europese subsidies:** Afhankelijk van de aard van het project, kunnen er Europese subsidieprogramma's zijn die de regionale energietransitie in

Friesland ondersteunen, zoals programma's binnen het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO). Dit fonds wordt verdeeld over vier regio's in Nederland, Friesland valt onder de regio Noord-Nederland. (Rijksoverheid, 2021)

Met de bestaande subsidies in acht genomen kan de gemeenteraad een effectief plan opzetten om de energietransitie in werking te stellen. Door plannen op te zetten waarin subsidies worden aangetrokken kunnen projecten financieel gezond draaien zonder dat investeerders er alleen voor staan. Dit biedt ruimte tot een groter draagvlak voor projecten die bijdragen aan de energietransitie en bovendien een groter slagingspercentage van de projecten door financiële steun.

Elektriciteitswet

De elektriciteitswet is in 1998 ingegaan en betekende een liberalisering van de energiemarkt. De wet heeft betrekking op het beheer en regulering van het elektriciteitsnetwerk. De wet is belangrijk voor de energietransitie, omdat het de mogelijkheid biedt tot toetreding van nieuwe energieleveranciers en dus investeringen in zonne- en windparken aanmoedigt. Om de doelstellingen van het klimaatakkoord van Parijs te halen is de wet in 2016 aangepast om producenten van groene energie meer zekerheid te geven in het investeren in groene energie, zo zijn de mogelijkheden voor de aanleg van windmolenparken vergroot in de wet. (Essent, 2019)

Kortom, deze wet biedt zekerheid en mogelijkheden voor investeerders in groene energie. Deze juridische stimulering voor investeringen in groene energie helpt de energietransitie vooruit en maakt de weg vrij voor een grotere productie van groene stroom.

Voor de gemeenteraad betekent dit dat er door de energiewet ruime mogelijkheden liggen om zelf te investeren in groene energie. Dit wordt namelijk gedaan in de Gemeente Súdwest-Fryslân, waar op zee een groot windmolenpark gebouwd gaat worden om een groot deel van het streefaantal van groen opgewekte energie in Friesland op te vangen. (Gemeente Súdwest-Fryslân, 2020)

Warmtewet

Vanuit de eerste warmtewet, die consumenten van warmtenetten beschermde, is de warmtewet 2.0, na evaluatie van de wet 1.0 na 2016, ontstaan. Een groot speerpunt van de warmtewet 2.0 is de reductie van CO₂ uitstoot. Er zijn tevens nieuwe tariefbepalingen meegenomen in de wet, met de bedoeling dat de prijs van aardgas wordt losgekoppeld van de tarieven van de warmtenetten. De reden hiervoor is dat aardgas niet voor het grootste gedeelte van de warmte zorgt bij de warmtenetten, bovendien wordt ook een ecologisch oogpunt in gedachten gehouden. (Energie voor elkaar, 2020)

Voor de gemeenteraad betekent de nieuwe warmtewet een uitgelezen kans om bij te dragen aan de energietransitie. De minister van Klimaat diende de nieuwe warmtewet namelijk in met het voorstel om provincies en gemeenten het eigendom van de warmtenetten te overhandigen. (Gemeente.nu, 2022)

In handen van de gemeente, kan het hoogste bestuursorgaan, de gemeenteraad, sturen op het zo duurzaam mogelijk maken van deze warmtenetten. Deze verduurzamingen kunnen bijdragen aan het behalen van de opgestelde doelstellingen van de RES 1.0

Gemeentelijke- en provinciale verordeningen

Bij gemeentelijke en provinciale verordeningen komen er twee soorten regels aan bod. De ene gaat over de bevoegdheden die de provincie heeft van windmolenparken en de andere bevoegdheid gaat over zonneparken.

Zo heeft de provincie een bevoegd gezag voor windenergie met een vermogen van 5MW-100MW. De provincie kan dan ook bepalen dat een windmolen met een vermogen van meer dan 5MW kan worden overgedragen aan de gemeente (*Toelaten windturbines op een locatie*, z.d.). De gemeente heeft het bevoegde gezag over windmolens met een vermogen kleiner dan 5MW. Hoe dit precies in zijn werk gaat op provinciaal niveau is vastgesteld in de structuurvisie of omgevingsvisie van Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV) (*Voortraject*, z.d.)

[Voortraject \(rvo.nl\)](http://rvo.nl)

[Toelaten windturbines op een locatie | Informatiepunt Leefomgeving \(iplo.nl\)](#)

Voor zonnepanelen ligt de situatie echter wat anders. Allereerst moet er een onderscheid gemaakt worden tussen zonnepanelen op daken en zonnepanelen op weide. Die laatste is in sommige gevallen vergunningsvrij, maar soms ook niet. Er gelden vanuit de provincie geen instructieregels voor het plaatsen van zonnepanelen (in tegenstelling tot windmolens), maar er zijn we een aantal wettelijke aspecten waarmee de gemeente/provincie rekening moet houden, zoals:

- Het Rijksbeleid
- Omgevingsvergunning
- Milieurapportage (mer)
- Natura 2000-gebieden
- Omgevingsplan
 - Zonnepanelen op een gebouw
 - Zonnepanelen op een dak van een gebouw
 - Zonnepanelen op overkappingen en geluidscherm
 - Zonnepanelen in de weide

(*Toelaten zonnepanelen op een locatie*, z.d.)

[Toelaten zonnepanelen op een locatie | Informatiepunt Leefomgeving \(iplo.nl\)](#)

Gemeentewet

De Gemeentewet regelt de taken en bevoegdheden van gemeenten in Nederland. Als het gaat om het onderwerp regionale energiestrategie (RES), zijn de belangrijkste wetten en regelingen die betrekking hebben op de RES zijn onder andere de bevoegdheden, de financiële middelen die zij ter beschikking hebben, de inspraak & participatie en de ruimtelijke ordening en bestemmingsplannen waarover zij de bevoegdheden hebben.

Ons onderzoek is erop gericht om juist te onderzoeken wat de rol van de gemeenteraad inhoudt en daarom is het doel om erachter te komen in hoeverre de gemeentewet van toepassing kan zijn bij de rol van de gemeenteraad in de RES.

Theoretische kader

In dit theoretische kader wordt een overzicht gegeven van de bestaande kennis en literatuur die relevant is voor de regionale energiestrategie bij het vormen van onze casestudy. Het theoretische kader geeft duidelijkheid over begrippen die van toepassing zijn op ons onderzoeksdomein.

Begripsafbakening

Onder '**de gemeenteraad**' verstaan wij de gemeenten Leeuwarden, Tytsjerksteradiel en Harlingen. Wij hebben gekozen voor deze drie gemeenten vanwege hun geo- en demografische verschillen, zodat wij een onderzoek uit kunnen voeren dat voor verschillende gemeenten van toepassing kan zijn.

Onder '**de RES 1.0**' verstaan wij het regionale energiestrategie document voor de provincie Fryslân, waarbij de RES verdeeld is in 30 verschillende regio's en Fryslân daar één van is.

Onder '**de bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de gemeenteraad**' verstaan wij de volgende bevoegdheden en verantwoordelijkheden: de kaderstellende, controlerende, en vertegenwoordigende taken.

Onder '**lokale gemeenschappen**' verstaan wij de inwoners van Leeuwarden, Tytsjerksteradiel en Harlingen. Hierbij doelen wij niet specifiek op een bepaalde gemeenschap van mensen, maar puur op de inwoners van deze drie gemeenten.

Onder '**vertegenwoordigers van de lokale bevolking**' verstaan wij zowel directe vertegenwoordigers, zoals de raadsleden, maar ook indirecte vertegenwoordigers zoals de wethouder en griffier, omdat zij een objectievere rol hebben dan raadsleden en daardoor ook breder zien hoe de RES in hun gemeente wordt ontvangen.

Literatuur

De RES Fryslân 1.0

De Regionale Energiestrategie Fryslân beschrijft de regionale bijdrage van de regio Friesland aan het klimaatakkoord op de onderdelen Elektriciteit en Gebouwde Omgeving. De RES 1.0 is de voortbouwing op de 'RES' die door alle Friese overheden in 2020 is opgesteld.

De RES 1.0 zet een doelstelling voor het behalen van klimaatdoelen, zoals het verhogen van duurzaam elektriciteit opwekken en energiebesparing in gebouwen. Alle regio's in Fryslân zullen aan deze doelstelling van de RES 1.0 moeten voldoen om de doelstelling van

het klimaatakkoord(2019) te halen. Het is aan de regio's zelf om in te vullen hoe de doelstelling wordt behaald.

(Provinsje Fryslân, 2021)

[RES-1.0 RES-FRYSLÂN NL DEF digitaal.pdf \(resfryslan.fr\)](#)

Voortgangsrapportage RES 1.0 Fryslân

In deze voortgangsrapportage wordt gekeken naar de opgestelde doelstellingen n.a.v. de RES 1.0 en de reeds behaalde resultaten van de regio Fryslân. Hierin wordt een beeld geschetst hoe de Friese gemeenten afzonderlijk én als gezamenlijke regio Fryslân hebben gepresteerd sinds de aftrap van RES 1.0.

(Energietafel Friesland, 2023)

[voortgangsrapportage - res 1.0](#)

fryslanbestuurlijkeinformatie.nlhttps://leeuwarden.bestuurlijkeinformatie.nl > V...

Conceptueel model

Burgerparticipatie bij de RES bevorderen (onafhankelijk)

Deze variabele is onafhankelijk, omdat het gericht is op het betrekken van externe belanghebbenden, zoals burgers en lokale gemeenschappen, bij het RES-proces. Dit is onafhankelijk van de rol van de gemeenteraad, omdat het gericht is op het betrekken van externe stakeholders.

De rol van de gemeenteraad (afhankelijke)

Deze variabele is afhankelijk omdat ze afhangt van verschillende factoren en omstandigheden. De rol van de gemeenteraad kan namelijk worden beïnvloed.

Kaderstellende rol belichten (onafhankelijk)

Een kaderstellende rol van de gemeenteraad bij de Regionale Energiestrategieën (RES) kan worden beschouwd als een onafhankelijke variabele omdat het de mate van invloed en betrokkenheid van de gemeenteraad bij het RES-proces kan beïnvloeden en niet direct afhankelijk is van andere factoren.

Controlerende rol belichten (onafhankelijk)

Een controlerende rol van de gemeenteraad bij de Regionale Energiestrategieën (RES) wordt beschouwd als een onafhankelijke variabele omdat het een rol is die door de gemeenteraad wordt vervuld en die invloed kan hebben op andere aspecten van het RES-proces.

Vertegenwoordigende rol belichten (onafhankelijk)

De vertegenwoordigende rol van de gemeenteraad bij de Regionale Energiestrategieën (RES) kan worden beschouwd als een onafhankelijke variabele omdat het de mate van

vertegenwoordiging van de gemeente in het RES-proces weerspiegelt en niet direct afhankelijk is van andere factoren.

Wat is de rol van gemeenteraadsleden bij de RES, kijkend naar mogelijke rollen en reeds ingenomen rollen door de raadsleden?

Wat kunnen gemeenteraadsleden juridisch met de RES?

- welke wetten zijn specifiek toepasbaar voor de gemeenteraad met de RES
- Welke positie(functie) kan de gemeenteraad hierin innemen?

Wat voor kennis ligt bij de gemeenteraadsleden en welke rollen botsen met elkaar?

- Wat weten raadsleden over de RES?
- Zou een verrijking van kennis voor raadsleden hun positie doen versterken?
- Welke rollen/taken van de raadsleden botsen weleens(kaderstellend/vertegenwoordigend)

Hoe is de RES geborgd in de 3 gemeenten?

- Wat is er wettelijk vastgelegd?
- wat heeft de raad hierin betekend?
- Betekent de borging effectiviteit?

Literatuurlijst

- Dienst Publiek en Communicatie. (n.d.). *Functionele rollen in een netwerk | Factor C*. CommunicatieRijk. Retrieved October 12, 2023, from <https://www.communicatierijk.nl/vakkennis/factor-c/ringen-van-invloed>
- EKG. (2014). *Aardgasvrij Garyp*. Energzy Koöperaasje Garyp. Retrieved September 27, 2023, from <https://www.ekgaryp.nl/aardgasvrij/>
- Energietafel Friesland. (2023, juni). *Voortgangsreportage RES 1.0 Fryslân*. Retrieved October 8, 2023, from https://www.google.nl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjYs63lyOaBAxV8hf0HHchqC_MQFnoECBsQAQ&url=https%3A%2F%2Fleeuwarden.

bestuurlijkeinformatie.nl%2FDocument%2FView%2F7e6bfa83-96a4-4778-8e33-2a982532e1d9&usg=AOvVaw3Wj_20OyMJ7sMQqL3JFTew&o

Energie voor elkaar. (2020). *Wat is de warmtewet?* Energie voor elkaar. Retrieved September 28, 2023, from <https://energievoorelkaar.nu/wat-is-de-warmtewet/>

Essent. (2019). *Wat is de elektriciteitswet.* Essent. Retrieved September 28, 2023, from <https://www.essent.nl/kennisbank/stroom-en-gas/energiemarkt/wat-is-de-elektriciteitswet>

Friese Milieu Federatie: zorgen over Regionale Energie Strategie provincie. (2021, April 16). Omrop Fryslân. Retrieved October 20, 2023, from <https://www.omropfryslan.nl/nl/nieuws/1050356/friese-milieu-federatie-zorgen-over-regionale-energie-strategie-provincie>

Gemeente.nu. (2022, November 2). *Warmtewet: gemeenten promoveren van bijrol naar de regiekamers.* Gemeente.nu. Retrieved September 28, 2023, from <https://www.gemeente.nu/ruimte-milieu/energie/warmtewet-gemeenten-promoveren-van-bijrol-naar-de-regiekamers/>

Gemeente Súdwest-Fryslân. (2020). *Windenergie | Gemeente Súdwest-Fryslân.* Gemeente Sudwest-Fryslan. Retrieved September 28, 2023, from <https://sudwestfryslan.nl/onderwerp/windenergie/>

Gem. Harlingen. (2021, February 5). *Z 5 FEB 2021.* Gemeente Harlingen. Retrieved October 5, 2023, from https://www.harlingen.nl/_flysystem/media/9.0-raadsinformatiebrief-ambitie-regionale-energiestrategie-res-1.0.pdf

Gem. Leeuwarden. (2021). *2021 - 2024 - Leeuwarder Energieagenda.* Gemeente Leeuwarden. Retrieved October 5, 2023, from <https://www.leeuwarden.nl/wp-content/uploads/2023/05/Leeuwarder-Energieagenda.pdf>

Gem. Tytsjerksteradiel. (2021). *Energietransitie.* Gemeente Tytsjerksteradiel. Retrieved October 5, 2023, from <https://www.t-diel.nl/energietransitie>

NL-Eiti. (2020). *Subsidies Duurzame Energie (RVO) | 5. Energietransitie*. Extractive Industries Transparency Initiative. Retrieved September 27, 2023, from <https://www.eiti.nl/delfstoffen-in-nederland/energietransitie/subsidies-rvo>

Overheid.nl. (2019, June 24). . . - YouTube. Retrieved October 3, 2023, from <https://wetten.overheid.nl/BWBR0042394/2023-07-22>

Provinsje Fryslân. (2014). *Fûns Skjinne Fryske Enerzjy | Fryslan*. Provincie Fryslan. Retrieved September 27, 2023, from <https://www.fryslan.frl/funs-skjinne-fryske-enerzjy>

Provinsje Fryslân. (2021, April 1). *REGIONALE ENERGIE STRATEGIE FRYSLÂN*. RES Fryslân. Retrieved October 8, 2023, from https://www.resfryslan.frl/wp-content/uploads/2021/04/RES-1.0_RES-FRYSL%C3%82N_NL_DEF_digitaal.pdf

Provinsje Fryslân. (2023). *Voucherregeling Energiecoöperatie Fryslân | Fryslan*. Provincie Fryslan. Retrieved September 27, 2023, from <https://www.fryslan.frl/voucherregeling-energiecooperatie-fryslan>

Rijksoverheid. (n.d.). *Klimaatbeleid | Klimaatverandering*. Rijksoverheid. Retrieved October 3, 2023, from <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/klimaatverandering/klimaatbeleid>

Rijksoverheid. (n.d.). *Nieuwe omgevingswet regelt alles voor de omgeving | Omgevingswet*. Rijksoverheid. Retrieved October 3, 2023, from <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/omgevingswet/vernieuwing-omgevingsrecht>

Rijksoverheid. (n.d.). *Omgevingswet*. Rijksoverheid. Retrieved October 3, 2023, from <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/omgevingswet>

Rijksoverheid. (2021). *Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) | Europese subsidies*. Rijksoverheid. Retrieved September 27, 2023, from <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/europese-subsidies/europese-structuur--en-investeringsfondsen/europees-fonds-voor-regionale-ontwikkeling-efro>

Rijksoverheid. (2023, January 27). *Stimulering Duurzame Energieproductie en Klimaattransitie (SDE++)*. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Retrieved September 27, 2023, from <https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/sde>

Rijkswaterstaat. (n.d.). *Wet milieubeheer*. Rijkswaterstaat. Retrieved October 3, 2023, from <https://www.rijkswaterstaat.nl/water/wetten-regels-en-vergunningen/natuur-en-milieuwetten/wet-milieubeheer>

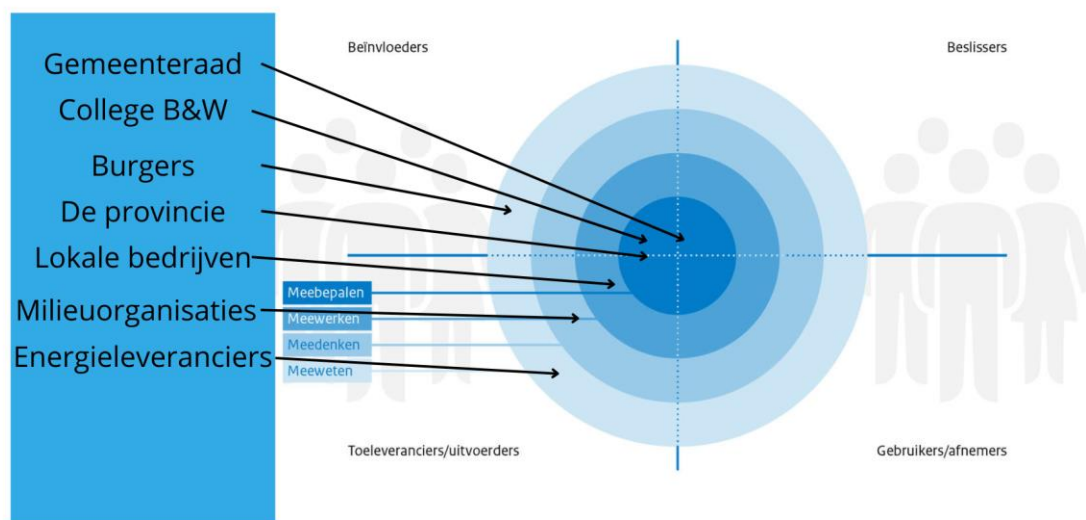
Schuurmans, E. (2016, August 29). *In 5 stappen een praktische stakeholderanalyse*. Lean en kwaliteit. Retrieved October 20, 2023, from <https://www.leanenkwaliteit.nl/blog/5-stappen-praktische-stakeholderanalyse/>

Verenigde Naties. (2015). *Parijs Akkoord*.

Waddenfonds. (2021). Waddenfonds. Retrieved September 27, 2023, from <https://waddenfonds.nl>

Bijlagen

Model van invloed

Stakeholderanalyse

Actoren	Invloed	Belang	Mening
De gemeenteraad	G	N	?
Het College van B&W	G	N	?
Burgers	G	N	?
De provincie	G	G	P
Lokale bedrijven	N	N	?
Milieuorganisaties	K	N	S
Energieleveranciers	K	G	?

g= grote invloed of belang

n= normale invloed of belang

k= kleine invloed of belang

p= positief tegenover de RES

n= neutraal tegenover de RES

s= staan slecht tegenover de RES

? = mening over de RES niet bekend/moet nog worden onderzocht

(Friese Milieu Federatie: Zorgen Over Regionale Energie Strategie Provincie, 2021)

Conceptueel model

